

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Caput II. De Ecclesijs & Ecclesiasticis, quibus debentur decimæ Jure
extraordinario.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

juris sit, præsumitur datum esse non solum quoad certos tantum fructus, sed etiam quoad certos solum fundos. Ut igitur prætere possit jus percipiendi decimas ex tritico in agris, in quibus hætenus Parochus percepit ex hordeo, aut privilegium hujus juris exhibere debet, aut probare, quod à tempore immemoriali sui antecessores decimas ex his fundis perceperint, quicumque fructus inde provenissent. Consentit Everhard. l. c.

& Monasterium, aliúmve decimatorem Ecclesiasticum, & hic probare posset, se hætenus promiscuè ac universim decimasse triticum & secale in hac Parochia, Parochum avenam duntaxat & hordeum, jus ipse, & non Parochus, haberet triticeas decimas ex agris controversis colligendi, juxta dicta n. 402. & 412. E contrario penes Parochum jus foret, si alter ex certis duntaxat agris illas percepisset, juxta dicta n. 406.

427 Si verò lis esset inter Parochum

CAPUT II.

De Ecclesijs & Ecclesiasticis, quibus debentur Decimæ Jure extraordinario.

QUÆSTIO I.

An Transactione, Compromisso, aut Permutatione, acquiri Jus Decimandi possit.

SUMMARIUM.

428. Multiplex modus acquirendi Jus Decimandi.

429. Acquiritur Transactione.

430. Requisita & effectus talis

Transactionis.

431. Etiam Compromisso obtinetur.

432. Et Permutatione.

428 Cùm hætenus decisum sit, quibus Ecclesijs & Clericis Jure ordinario jus decimandi competat: sepe verò hoc jus possideant Ecclesiæ & Clerici, quibus SS. Canones resistunt:

idcirco inquirendum nunc est, quidnam sint legitimi modi, quibus à propria Ecclesia & Parocho ad extraneos devolvuntur. Tituli, de quibus dubitari potest, sunt: *Trans-*
actio,

B b

actio, Compromissum, Permutatio, Venditio, Locatio, Unio Ecclesiarum, Privilegium, Investitura, Consuetudo, Prescriptio.

429 **A**ffert. I. Vi Transactionis acquiri jus decimandi potest. v. g. si plura sunt prædia, de quorum decimis litigatur inter Ecclesiasticos, transigi potest, ut uni parti hæc, alteri alia prædia assignentur; vel ut decimæ dividantur, si unicum prædium est litigiosum. Ita habetur *c. 2. & 8. de transact. & c. 3. h. t.* Neque obstat *c. 4. 6. & 10. de transact.* ubi vetatur transactio super jure spirituali: quia ibi sermo est solum de casu, quo intervenit res temporalis, ut notat *Canif. q. 10. n. 4.*

430 **N**onnulla tamen hinc observantia. I. Ut transactio sit legitima & Simoniam non involvat, necesse est, nullum pretium interveniat, quo jus spirituale decimarum ematur, ut patet ex *cit. c. 4. 6. & 10.* II. Ut transactio sit perpetua & successores liget, accedere debet consensus Superioris cum causæ cognitione, ut patet ex *cit. c. 8.* secus ligabit quidem ipsos transigentes, non vero successores, uti sumitur ex *cit. c. 3. & 8.* & ibi notant *Gloss. ac Panor. n. 2. & in c. 7. h. t. n. 4.* sæpiusque decidit *Rota Rom. teste Barbosa l. 2. Fur. Eccl. c. 26. §. 4. n. 26.* Superioris nomine hinc intelligitur non solum Episcopus, sed etiam inferior Prælati, si auctoritatem quasi Episcopalem habet: nec non Vicarius Generalis, ut tradunt *Rebuff. q. 13. n.*

*23. & 24. Fagundez in 3. prac. Eccl. l. 3. c. 2. n. 5. Barbosa l. c. ac alij contra Aufrer. III. Transactio indefinite facta procedit de decimis non solum præsentibus, sed etiam futuris. Hinc si Monasterium transegit cum Parocho, & alia postea acquirat prædia, ex his quoque decimas colliget. arg. c. 22. de Privil. Gloss. in c. 3. h. t. Pirrhing h. t. n. 120. Ledr. Fori Benefic. p. 1. q. 477. IV. Si Ecclesia per transactionem graviter læsa est, poterit tam ipse, qui transegit, quam suecessor, agere ad rescissionem, juxta *c. 6. de reb. Eccl. alien. & docent Rebuff. l. c. n. 34. Fagund. n. 20.* Graviter læsa censetur, quando vix remanet, quod ad ministrorum sustentationem aliæque onera sustinenda sit satis. V. Transactioni illi non derogatur per privilegium exemptionis à decimis, nisi de illa fiat mentio *arg. c. h. t.* partim quia Princeps non censetur velle tollere jus speciale alteri quæsitum *c. 38. de rescript. c. 5. de auct. & i. a. Pall. c. 15. de off. deleg. c. 12. de off. ord. partim quia verisimiliter privilegium non concessisset, si nota ipsi fuisset transactio, cum non facile rescindenda sint, quæ inter partes sunt transacta. *l. 16. C. de transact.* Quæ ratione transigi possit super decimis non solvendis, tam præteritis, quam futuris, dixi *à n. 307. & à n. 314.***

Affert. II. Jus decimarum per compromissum uni litigantium auferri, alterique acquiri potest, tam totum

totum quàm ex parte. Sumitur ex *c. 7. de his, qua fiunt à Pralat. junct. c. 1. de arbitr. & tradit communis.* Duo tamen requiruntur. I. Consensus Superioris aliaque solemnitates ad alienationem rerum Ecclesie necessariorum: quia *quando aliquid prohibetur, prohibentur omnia, quae ex illo sequuntur. reg. 39. in 6.* At ex compromisso frequenter sequitur alienatio: est ergo prohibitum, nisi adhibeantur dictae solemnitates. II. Arbitri debent esse Clerici: laicus enim de spiritualibus, uti judicare, ita arbitrari nequit. *c. 8. de arbitr.* Possunt tamen cum consensu Superioris Ecclesiastici Clerico compromissario adjungi unus vel plures laici, juxta *c. 9. de arbitr.*

Assert. III. Jus Decimarum unius Ecclesiae permutari potest cum jure decimarum alterius Ecclesiae. Ita communis DD. patetque ex *c. 6. de rer. permut.* ubi permittitur permutatio Ecclesiarum & possessionum, & ita quidem, ut si possessiones unius minus valeant quàm alterius, defectus illarum pretio compensari possit, & ex *c. ult. eod.* ubi solum damnatur permutatio temporalis rei cum spirituali; non item spiritualis cum spirituali. Auctoritas tamen Episcopi interveniat necesse est. *c. Statuimus 2. de transact.* quia permutatio est species alienationis. *c. nulli de reb. Eccl. alien.*

QUESTIO II.

An Emptione & Conductione acquiri Clericis Jus Decimarum possit.

SUMMARIUM.

433. Jus decimandi emi non potest.
434. Emi potest utilitas perci-

piendorum fructuum.
435. Et conducere.

433. **A**sert. I. Jus decimarum formaliter acceptum, seu ut fundatum est in titulo spirituali, sive officio & obligatione ministrandi spiritualia, etiam ab Ecclesiastica persona emi vel conducere nequit. Assertio certa est, patetque ex *tot.*

tit. de Simon. quia sic acceptum est spirituale; at spirituale pro temporali (quod fit in emptione & conductione) comparari non potest.

Assert. II. Jus decimarum materialiter acceptum & praesens à spirituali, sive quoad utilitatem

B b 2 per-

percipiendorum fructuum, emere & conducere Ecclesiastici possunt. Ita omnes cum S. Thoma 2, 2, q. 87. a. 3. in C. & sumitur ex c. ult. de rer. permut. & Clem. 1. de reb. Eccl. alien. in fine. Ratio patet, quia decimarum hoc modo sumptæ sunt res temporales: jus enim ipsum, vi cuius illæ principaliter debentur, semper manet penes Ecclesiam; fructus verò hujus juris est materialis & profanus.

435 Assert. III. Parochus decimas Ecclesiasticæ personæ liberè & absque solemnitate locare potest ad tempus breve; ad longum non nisi cum consensu Superioris aliisque solemnitatibus ad alienationem rerum Eccles. requisitis. Assertionis

pars I. patet ex c. 2. de locato, altera ex c. 3. Clem. 1. & Extrav. ambrosiana de reb. Eccl. alien. quæ ultimâ definitur, tempus breve hic esse, quod non est ultra triennium, quamvis jure civili tempus longum sit tantum decennium. Quod verò dicta solemnitas requiratur etiam tunc, quando locatio fit Ecclesiasticæ personæ, hinc patet, quia alienatio rerum Eccles. prohibita est etiam inter Ecclesias, Monasteria, Episcopos &c. ut benè observat Suar. c. 23. n. 9. Assertio procedit solùm de decimis imediatè ad Ecclesiâ pertinentibus; non verò de ijs, quæ sunt Parochi, ut patet ex dicens n. 493.

QUÆSTIO III.

An Privilegio, Unione, aut Investitura, acquiri Clericis Jus Decimarum possit.

SUMMARIUM.

436. Ecclesia & Clerici acquirere Jus decimandi possunt Privilegio SS. Pontificis.

sic concedere alteri Ecclesia per unionem Beneficiorum, divisionem &c.

437. Non verò aliorum Prælatorum.

438. Potest tamen Episcopus ex iustitia causa Decimas unius Eccle-

439. Si Ecclesia unitur alteri, illi, cui fit unio, decima alterius unitæ pleno jure acquiruntur.

436 **A**sert. I. Ecclesijs & Clericis jus decimandi competere potest ex concessione SS. Pontificis. Patet ex c. 7. h. t. & c. 7. de his, quæ

sunt à Præl. ac à fortiori ex ijs, quæ infra dicemus de privilegio laicis concessio. Nam tanquam supremus jurium spiritualium dispensator,

tor, jus decimandi, etiam ut fundatum in titulo spirituali, adimere ex causa uni Ecclesie vel Ecclesiastico, potest, & donare alteri juris istius quæ talis capaci. Sic frequenter per incorporationem Parochiarum factam Monasterijs vel Canonicatibus eisdem hoc jus concessit. Quæ cum certa sint, nullo Catholicorum dubitante, non vacat immorari. Quousque se extendat, privilegium decimandi dixi n. 391. 399. 402. 406. 409. 419.

437 Assert. II. Episcopi, aliique Prælati SS. Pontifice inferiores Ecclesijs & Clericis jus decimandi concedere nequeunt, multò minùs laicis. Est assertio omnium DD. & patet ex *can. 43. & 44. l. 6. q. 1.* Ratio est: quia Parochia, & cum his decimæ ab ipso Pontifice aut hujus auctoritate ab Episcopis distributæ sunt. *can. 1. l. 3. q. 1.* at ea, quæ per SS. Pontificem stabilita sunt, immutare nequeunt Prælati inferiores, nisi in casibus Jure expressis: de casu autem decimarum nihil expressum est. Neque obstat *c. 2. de his, quæ sunt à Prælat.* ubi dicitur, quod concessio decimæ ab Abbatisa prius facta, si conventu sciente & non contradicente facta est, robur firmum debet habere. Nam ibi concessa Clerico fuit solùm commoditas decimarum temporalis ad modicum tempus, & in modica quantitate, vel solùm fuit aliqua remissio facta, ut explicant Panor. Hostiensis, ac alij apud Barbosa in

cit. c. 2. n. 3. & Rebuff. q. 6. n. 34. Vell intelligitur ibi per decimas Beneficium Ecclesiasticum, ut explicat & probat Gonzal, *ibid. n. 3.*

Assert. III. Episcopus ex justa causa decimas unius Ecclesie concedere alteri Ecclesie potest *c. 54. s. 5. & ult. l. 6. q. 1.* quod fit, ut explicat Suar. *c. 1. s. n. 11.* per unionem aut divisionem Beneficiorum, aut applicationem partis decimarum, juxta facultatem concessam à Trident. *Sess. 7. c. 5. 6. 7. & Sess. 21. c. 3. 4. 5. & 7. Sess. 22. c. 3. Sess. 23. c. 18. Sess. 24. c. 13. & 15. Sess. 25. c. 9. de Refor.* Potest pariter decimas novarium, quæ non intra certæ Parochie fines consurgunt, Ecclesie, cui maluerit, intra Dioecesin attribuire juxta *c. 13. h. t. & dicta n. 363.* Eas verò, quæ pertinent ad mensam Episcopalem, alienare non potest. Si ab ipsa avulsa ad eandem revertantur, transferre nequit in personam, quæ nunquam moritur, ut decidit Rota Rom. apud Barbosa, *de Offic. Paroch. c. 28. s. 3. n. 53.* Potest denique in alienationem decimæ, quæ fit per transactionem aut permutationem, suum consensum & decretum interponere, juxta *dicta n. 430. & 432.*

Assert. IV. Si una Ecclesia alteri Ecclesie, v. g. Monasterio, unitur, huic decimæ illius pleno jure acquiruntur. Ita decidit Rota Rom. in una Augustava Decimarum *28. Mart. a. 1631.* quam refert Tambur. *de Jure Abbat. tom. 3.*

Bb 3 decis.

decif. 102. ubi dicitur, quòd ratione unionis seu incorporationis, cùm per hanc unà transferatur cura animarum, Monasterium tanquam Parochus ratione dictæ curæ debeat indistinctè percipere omnes decimas. Patètque ex *c. 30. h. 1.* Eadem porro ratio est de quovis alio Corpore seu Collegio Ecclesiastico, v. g. Academijs, Ecclesijs, &

Capitalis Cathedralibus, quibus Parochiæ pleno jure sunt incorporatæ: sic enim censentur loco Parochi, iique, quos Parochijs uratis præficiunt, solùm sunt ipsorum Vicarij. De Investitura, cùm sit eadem de ipsa ratio, quæ de privilegio, imò ipsa sit quoddam quasi privilegium, non est opus dictis aliquid superaddi.

QUÆSTIO IV.

An Consuetudine & Præscriptione Ecclesijs & Clericis Jus Decimarum acquiri possit.

SUMMARIUM.

440. Differt Consuetudo à Præscriptione.
441. Valet Consuetudo solvendi decimas in loco domicilij, & non ubi sita sunt prædia.
442. Clericus etiam privatus præscribere decimas potest contra propriam Ecclesiam.
443. Juxta aliquos tunc solùm, quando præscribit ipsam Ecclesiam seu Beneficium.
444. Potest præscribere etiam non præscripto Beneficio.
445. Responsio ad opposita.
446. Requiritur ad præscribendum contra propriam Ecclesiam 40. anni cum titulo; sine hoc tempus immemorabile.
447. Hoc tempore opus est etiam ad præscriptionem Ecclesia domicilij contra prædialem.
448. Et ad præscribendum contra Monasterium, cui Parochia pleno jure incorporata est.
449. Non habet locum præscriptio, si per eam congrua sustentatio adimeretur Parocho. Aut si vitiosa & mala fidei possessio foret.
450. Occurritur objectioni.
451. Controversia de tempore immemoriali.
452. Ad possessionem immemorabilem non sufficiunt 100. anni.
453. Solvitur ratio contraria.
454. Requisita ad probandam possessionem immemorabilem.
455. In dubio, ad quam Ecclesiam pertineant decime, una contra alteram præscribit tempore ordinario.
456. Ad præscribendum contra Ecclesiam, cui Jure communi decima

*cima non competunt, sufficiunt
40. anni.*

457. Ad præscribendum contra

440 **C**onfuetudinem cum Præscrip-
tione non pauci hîc confun-
dunt: est tamen multiplex inter eas
distrimen, ut præter alios ostendit
Balb. *de Præscript. p. 1. prin. q. 10.*
Afferunt Rebuff. *de offic. Paroch.*
c. 28. §. 3. n. 68. Monet, *c. 5. n. 97.*
Canif. *c. 9. n. 3.* aliique multi, con-
fuetudine alicui Ecclesiæ jus deci-
mandi acquiri posse. Quod falsum
est, si de una alterave particulari
Ecclesia loquantur: nam confue-
tudo, cum sit lex, locum non habet
nisi quoad communitatem; præ-
scriptio verò quoad privatos: con-
sequenter huic tantum vel illi pri-
vatæ Ecclesiæ jus acquiri per con-
fuetudinem non potest, sed solum
per præscriptionem propriè dictam.
Igitur ut communis illa assertio
sustineatur, intelligenda solum est
de casu, quando in aliquo Regno
vel Dioecesi confuetudo esset deci-
mas v. g. prædiales solvendi Pa-
rochijs, ubi domini prædiorum ha-
bitant, & non illis, ubi prædia ha-
bent.

441 **A**ffert. I. Si alicubi univèrsali
confuetudine receptum est, ut præ-
diales decimæ solvantur non Eccle-
sijs, ubi sita sùnt prædia, sed illis, ubi
eorum domini Sacramenta perci-
piunt (quas propterea Sacramenta-
les dicunt) valet hæc confuetudo,
vique illius posteriores Ecclesiæ jus

*Clericum privatum 10. annis
cum titulo, sine hoc 30.*

decimandi obtinent contra prio-
res. Ita statuitur *c. 18. & 20. h. t.*
& dictum est supra *n. 365.* Solum
dubitatur, quantum temporis re-
quiratur, ut talis confuetudo cen-
seatur legitimè præscripta. Suffice-
re decennium existimant Panor. *in
cit. c. 18. n. 6.* aliique: quia, ut di-
cunt, illa non est contra Jus com-
mune (hoc enim de decimis præ-
dialibus Ecclesiæ potiùs prædiali
quàm sacramentali solvendis nihil
statuit, ut patet ex *cit. c. 18. & 20.*)
sed solum præter Jus: confuetudo
autem, quæ non repugnat Juri
communi, solum requirit longum
tempus, seu decennium. *Gloss. in c.
fin. de præscr. in 6.* aliique commu-
niter. Verùm dicendum est cum
Covarr. *l. 1. var. c. 17. n. 8. V. Deci-
mò his omnibus.* Suar. *c. 22. n. 7.* ac
alijs, requiri ad hanc confuetudi-
nem 40. annos, cum sit contra Jus
commune & tertij, partim quia
c. 29. & 30. h. t. apertè dicitur, de
Jure communi decimas prædiales
ad Ecclesias Parochiales (quo nomi-
ne ibi, ut patet, Prædiales Ecclesiæ
designantur) pertinere: partim quia
juxta *c. 1. 13. 9. 1. c. 42. 43. 44. 10. 9. 1.*
& *c. ult. de restit. spol. in 6.* decimæ
non possunt ab Ecclesijs, quibus se-
mel legitimè competebant, in alias
transferri. Ergo à Prædialibus con-
tra jus transferuntur in Sacramen-
tales.

tales. Atqui consuetudo, quæ Juri communi simulque juri tertij repugnat, non minus tempus exigit, quam 40. ann. ut dixi n. 283. Illud tamen concedendum est, ad talem consuetudinem non requiri titulum: hoc enim solum opus est ad præscriptionem, non item ad consuetudinem, ut cum communi tenet ac fusè probat Covarr. l. c.

442 Assert. II. Ecclesia, & Clericus etiam privatus, jus decimandi præscribere potest contra propriam Ecclesiam, seu illam, cui Jure communi debentur decimæ. Patet assertio ex c. 18. 20. 29. 31. h. t. ac præcipuè ex c. 4. & 6. de Præscript. c. 1. eod. in 6. Patet quoque ratio: quia jura & dominia humana, quamvis sacra, præscribi possunt ab ijs, qui sunt capaces possidendi, ut constat ex c. 4. 11. 15. & 16. de Præscript. nisi in aliquo casu speciali id à Jure prohibeatur. Atqui Ecclesiæ & Clerici etiam privati sunt capaces juris decimandi, & possessio ejusdem in aliena Ecclesia ac præscriptio non est ullo Jure prohibita, ut manifestum est cum ex cit. Juribus, tum ex eo, quòd SS. Canones hanc præscriptionem in solis laicis damnant.

443 Verùm dubium superest, an hoc jus solum præscribi possit concomitanter, id est, præscriptà Ecclesià, cui decimæ communi Jure debentur; an verò per se ac seorsim, seu non præscriptà illà Ecclesià. Illud affirmant Hostiensis in Summa h. t.

Abulen. in c. 23. Matth. q. 188. S. Anton. 2. p. c. 4. tit. 3. §. 3. ajuntque, non præscribi decimas, nisi præscribatur Ecclesia, aut nisi præscribens jam antè habeat Ecclesiam vel Beneficium, vi cujus decimas percipiat. Favet huic opinioni Suar. c. 30. n. 8. Addunt aliqui S. Thomam 2. 2. q. 87. a. 3. ad 3. sed ibi agit de jure decimandi ordinario, non de præscriptione. Rationem dant I. Quia Canones, qui concedunt præscriptionem, solum loquuntur de casu, quo præscribens habet Ecclesiam: ergo non præscribuntur decimæ, nisi aut præscribam Ecclesiam, aut possessionem juris decimandi, quod ratione meæ Ecclesiæ jam habeo, in alienam Ecclesiam duntaxat extendam. II. Qui nullum habet Beneficium nec verum jus aliquarum decimarum, non potest possidere bonà fide decimas, quia non habet titulum coloratum, aut bonam fidem: cum sciat decimas non competere nisi ob ministerium spirituale; quod tamen ipse non obit.

Assert. III. Possunt præscribi⁴⁴ decimæ in aliena Parochia, tamen si non præscribatur ipsa Parochia, & licet præscribens nullum Beneficium habeat, ratione cujus decimas percipit. Ita sentiunt Pannorm. in c. 6. de Præscript. n. 1. & in c. pen. h. t. n. 5. Rebuff. q. 13. n. 63. Guttier. l. 2. can. c. 21. n. 60. Monet. c. 5. n. 107. Barbof. de Offic. Par. c. 28. §. 2. n. 48. & hoc teste Rota Rom. Laym.

Laym. l. 4. tr. 6. c. 6. n. 7. Leuren *Fori Benef. p. 1. q. 479. n. 2.* Quodd decimæ alicujus Ecclesiæ præscribi possint, etiam si non præscribatur Ecclesiæ, & cum ipsa suscipiantur onera, vi quorum decimæ debentur, evidens est ex *cit. c. ad aures 6. de Præscript.* Quod verò non requiratur, ut præscribens habeat curam animarum, vel Beneficium, ratione cujus ipsi debeantur decimæ antecedenter ad præscriptionem alienarum, patet I. Quia ad præscribendum decimas alienæ Parochiæ, prorsus impertinens est, jam prius habere Beneficium & ex hoc decimas: nec enim vel ista vel illud dant capacitatem aut titulum ad alienas. Unde ut Beneficiatus alienas decimas præscribat, alium titulum alleget necesse est, videlicet consuetudinem loci, donationem, transactionem, compromissum, vel privilegium, vi cujus bonâ fide existimet decimas ad auctorem, à quo illas habet, pervenisse. Atqui ejusmodi titulum coloratum vel existimatum habere potest etiam Monasterium vel Clericus Beneficium & curam animarum non habens. Patet II. Quia quod potest haberi per privilegium, haberi potest etiam per præscriptionem, ut instar regulæ tradunt DD. ex *c. 12. de Excess. Præb. & c. 20. de V. S.* modò ad sit capacitas possidendi. Atqui, ut nemo negat, per privilegium obtinere decimas possunt Religiosi & Clerici, licet non habeant curam ani-

marum. Patet III. à pari. Potest Clericus, qui non est de capitulo, jus eligendi præscribere, juxta *c. 4. de Post. Præb. & c. 2. de in integr. rest.* tametsi jus ipsi resistat, & in nulla alia Ecclesia jus eligendi habeat: ergo pariter præscribere potest decimas, qui in nulla alia Ecclesia jus decimandi habet. Neque enim est major ratio pro præscribendo jure eligendi, quàm pro decimandi.

Hinc patet responsio ad opposi-⁴⁴⁵ta *n. 443.* diximus enim, etiam Monasterium vel Clericum curam animarum, vel decimas ex proprio Beneficio non habentem, posse habere titulum consuetudinis, donationis, privilegij &c. Jura, quæ præscriptionem decimarum concedunt, faciunt quidem pleraque mentionem Ecclesiæ à præscribente possessæ: at non dicunt, hanc conditionem esse necessariam. Imò hoc ipso non requirunt, sed absolute cuicumque Clerico & Monasterio facultatem præscribendi concedunt, dum solis eam laicis negant, juxta dicta *n. 442.* Reliqua, quæ hinc opponi possent, dissolvimus *n. 274. & 295.*

Assert. IV. Ut contra propriam⁴⁴⁶ Ecclesiam, seu illam, cui jure communi debentur decimæ, istæ præscribantur, opus est 40. annis cum titulo, sine titulo tempore immemoriali. Ita omnes, sicque dicitur *c. 1. de Præscript. in 6. juncto c. 15. cod. & c. 2. de restit. spol.* Ra-
Cc tionem

tionem dedi *n. 297*. Neque obstat, quòd *c. 6. de Præscrip.* ad præscribendas decimas absolutè requiritur solùm possessio 40. ann. ubi ratio additur: *quia quadragenalis præscriptio omnem prorsus actionem excludit*. Nam *x.* suppositi-
 se ibi Pontificem, quòd titulus adsit; quæ explicatio sumitur ex *cit. c. 1. in 6.* nisi dicere malis, decisionem anteriorem *cit. c. 6.* fuisse correctam per posteriorem *c. 1. in 6.* Reliqua, quæ hìc obijci possent, solvi *n. 298.*

447 Assert. V. Tempus 40. ann. cum titulo, & sine hoc tempus immemoriale, requiritur etiam ad præscriptionem Ecclesiæ Sacramentalis contra Prædialem. Ita sentio cum Gloss. in *c. 18. h. t.* & Suar. *c. 22. n. 7.* contra Panor. Guttier. Laym. Pirrhing. Card. de Luca, Leuren, aliòsque, qui in hoc casu requirunt cum titulo solùm longum, seu 10. ann. & sine illo longissimum, seu 30. ann. Ratio est: quia idè Ecclesia, Monasterium, vel Clericus contra Ecclesiam præscribere nequeunt nisi tempore 40. ann. vel immemoriali, quia jus ipsis resistit: atqui resistit etiam Ecclesiæ Sacramentali, ut dixi *n. 441.*

448 Assert. VI. Dictum tempus 40. ann. vel immemoriale requiritur ad præscribendas decimas etiam contra Monasterium, Academiam &c. cui Parochia, quæ decimas percipit, pleno jure est incorporata. Ita quoad Monasteria decidit

Rota Rom. decisione, quam attuli *n. 439.* ubi alias suas decisiones refert, & *n. 11.* tantum tempus requirit ad præscribendum contra Monasterium, quantum adversus Parochum. Unde sequitur, & patet ex ead. decis. *n. 5.* quòd Monasterium fundatam in Jure intensionem habeat contra ipsum suum Vicarium & Episcopum. Rationem dedi *cit. n. 439.* Estque eadem ratio de Academicis, aliisque Communitatibus Ecclesiasticis, quibus auctoritate Apostolica incorporata sunt Parochia.

Limitandæ sunt assertiones haec 449
 ctenus factæ. I. Non procedunt, quando præscriptis decimis Parochus aliique Ecclesiæ Ministri non haberent congruam sustentationem: cum enim ea, quæ ad hanc sunt necessaria, Jure tam naturali quàm Divino ipsis debeantur, ut dixi *n. 29.* nec privilegio auferri ipsis possunt, ut patet ex dictis *n. 159. 258. & 291.* II. Quando ex instrumento aliquo, vel aliunde constaret, possessionem etiam immemoriam fuisse vitiosam seu titulo injusto coeptam, vim non haberet præscriptio, ut bene observant Suar. *c. 27. n. 3.* Fachin. *l. 8. contr. c. 33.* Laym. *l. 4. tr. 6. c. 6. n. 9. ad 2.* Arn. Rath. *tract. de usucap. c. 3. asser. 34.* ac passim alij apud Mascard. *de Probat. vol. 3. concl. 1220. n. 46.* contra Fern. Valq. *contr. p. 1. l. 3. c. 81. n. 12. & 15.* Tametsi enim longissimo tempore purge-

purgetur mala fides *l. ult. C. unde vi.* & tempus immemoriale loco tituli habeatur *l. 3. §. 4. ff. de aq. cottid. & ast.* ac minuendarum litium causâ vetustas pro lege habeatur *l. 2. pr. ff. de aq. plu. arc.* hæc tamen duntaxat vera sunt, quando de contrario non constat: cum leges ex diuturnitate temporis solum præsumant bonam fidem. At præsumptioni cedit veritas. *can. 4. & 5. dist. 8.* estque illimitatè vera regula, quòd possessor malæ fidei nullo unquam tempore præscribit. *reg. 2. Juris in 6. & c. 20. de Præscript.* Quando verò Bald. Jason, Salic. Card. Dec. alii que afferunt, in possessione temp. immem. non requiri bonam fidem, solum intelligendi sunt, ut LL. cit. videlicet illam probandam non esse, sed præsumi: non verò negant, elidi hanc præsumptionem probatione contraria.

450 Dices: Et si injusto titulo res fuerit occupata, potuit tamen postea justus titulus & bona fides supervenire: & hoc ex temporis, cujus memoria non extat, diuturnitate præsumendum est. R. neminem præsumi ex alio titulo possidere, quem non ostendit, si de injusto titulo, quo coepit possidere, constat. *l. 2. C. de acquir. p. ff. & l. 77. ff. de rei vind.* Brunnem. *ibi. n. 3.* Arn. Rath. *l. c.* cum Menoch. Mascard. Crav. Ruino, ac alijs.

451 Cum ad præscribendas decimas contra Parochum aut Monaste-

rium, cui incorporata est Parochia, requiratur sine titulo tempus immemoriale, juxta dicta 446. & seqq. dubium nascitur, quòdnam tempus sit immemoriale, seu *cujus non extat memoria*, ut dicitur *c. 26. de V. S.* vel, ut *c. 1. de Præscript. in 6. cujus contrarij memoria non existit*. Videtur quidem absolutè dicendum, tempus immemoriale non esse, quando ex instrumento constat de initio possessionis, tametsi coeperit ante 200. aut 300. annos: sic enim dici non potest, quòd ejus memoria non extat; hæc enim habetur non minùs per testes mortuos, seu libros & instrumenta, quàm per vivos. At Cyn. Cæpoll. Balb. alii que, quos refert Georg. Everh. *vol. 1. conf. 8. n. 6.* tenent tempus 100. annorum, esse immemoriale. Unde consequens esse videtur, possessionem immemoriam sufficienter probari, si probetur intra 100. annos non coepisse, tametsi constet, coepisse ante illos. Quin Cravet. *de antiq. temp. p. 4. prin. p. 2. n. 2.* Menoch. *de arbitrar. l. 3. cas. 3. n. 7.* Farinac. *in prax. crim. l. 1. tit. 5. q. 47. n. 119.* & Engel *h. l. §. 2. n. 14.* asserunt, ne 100. quidem annorum tempus requiri. Ex quo inferendum videtur, tempus esse immemoriale, tametsi constet, possessionem coepisse intra proximos 100. annos: modò non constet, quando coeperit. Ajunt tamen Cravetta & Farin. hoc solum procedere, si agitur de modico e-

ius, contra quem præscribitur, præiudicio; secus, si de gravi.

452 Affert. VII. Ad præscriptionem vi possessionis immemorialis non sufficit possessio 100. ann. Ratio est: quia centenaria possessio non est immemorialis. Ita post Cardin. Felin. aliosque Covarr. in reg. Possess. p. 3. §. 3. n. 6. Carpz. p. 1. conclus. 16. de fin. 74. Schneidevvin. *Funct. de usucap. rubr. Quot sint species Præscript. n. 3*. Mol. Jur. l. 2. de Primog. c. 6. à n. 43. Molin. Th. 1 r. 2. de Just. disp. 76. Solorzan tom. 1. de Jure Ind. l. 3. c. 3. n. 71. Gonzal. in c. 14. de Præscript. n. 8. Gibal. de un. negot. hum. l. 5. c. 5. art. 6. n. 9. aliique communissimè, idque non tam probant, quàm supponunt. Sensus est, quòd etiamsi centenariam possessionem probes, non tamen propterea probaveris immemoriam, si de initio centenariæ constet. Ratio est I. Quia Jura majus privilegium tribuunt immemoriali, quàm centenariæ: ad hanc enim requiritur titulus, si præsumptio est contra præscribentem, ut fatentur omnes; ad illam verò nunquam requiritur, ut constat ex c. 1. de Præscript. in 6. Supponunt ergo Jura, illam hæc esse diuturniorem, aut certè plus ad eam requiri, ita ut licet centenariæ non obsit, si constet coeptam esse ante 100. annos completos, obsit tamen immemoriali. II. Præscriptio immemorialis procedit etiam in reservatis Principi, habetur pro veritate, nec ipsi deroga-

tur, quando Princeps derogat cuicumque Præscriptioni aut Consuetudini, ut latè Mascard. de Prob. vol. 3. concl. 1221. à n. 50. quæ tamen non procedunt de Præscript. centenaria: plus igitur ad illam requiritur, quàm ad istam. III. Si præscriptio immemorialis esset, quam quidem constat inchoatam intra 100. annos proximè lapsos, at non constat, quo anno intra illud seculum, sequitur (ut consideranti patet) meliorem fore cujusunque privati Clerici conditionem, quàm Ecclesiæ Romanæ ac aliarum, contra quas ex speciali privilegio non nisi 100. aut 60. annis præscribitur, aut certè nihil speciale ipsis esse concessum. At hoc est contra mentem SS. Pontificum & Imperatorum, qui alias illa privilegia inutiliter concessissent. Quin affirmamus cum Canisio c. 9. de decim. à n. 16. & c. 13. n. 9. immemorialem possessionem non esse, si constet, quòd aliquando coeperit, tametsi coeperit ante annos 150. aut ultra. Ratio est: quia l. si arbiter 28. ff. de cum. ff. de Probat. dicitur, tunc memoriam operis facti (& coeptæ possessionis) non extare, cum omnium hæc est opinio, nec vidisse, nec audisse, cum id opus fieret: neque ex eis audisse, qui vidissent aut audissent: & hoc infraire sursum versum. Ex quibus verbis manifestum est, ad hoc, ut tempus sit immemoriale, infinito sursum versum non debere extare memoriam rei

rei vel possessionis à præscribente coeptæ. Igitur si constat, quòd aliquando coeperit possessio, jam non erit immemorialis. Idem apertè traditur *l. in summa 2. §. 8. ff. de aqua & aqua pluvie arc. ubi* habetur, ad hoc, ut extet memoria rei (seu possessionis coeptæ) *sufficere, si factum esse non ambigitur.* Atqui si constat, quòd Parochi aliquando, v. g. ante 180. annos, fuerint in possessione juris decimandi, quam jam habet v. g. Monasterium, aut Episcopus, jam non ambigitur, coeptam à Monasterio esse possessionem; igitur ejus memoria extat, & sic talis possessio non est immemorialis. Accedit, quòd *c. 1. de Præscript. in 6.* illa possessio & præscriptio dicitur immemorialis, *cujus contrarij memoria non existat.* Ergo si existit memoria contrarij, non erit possessio vel præscriptio immemorialis. Sed si constat, quòd decimæ, in quarum possessione nunc est Monasterium aut laicus, ante annos v. g. 200. fuerint penes Ecclesiam Parochialem, constat de contrario hujus possessionis, hoc est, existit memoria contrarij, ergo talis possessio non est immemorialis. Unde non bene dicitur, illud tempus vel possessionem immemorialem esse, *cujus initij memoria non extat* (nisi hoc intelligas in sensu mox afferendo) sed juxta *cit. c. 1.* illa dicenda est immemorialis, *cujus contrarij memoria non extat*; quia fieri potest, ut pos-

sessionis alicujus memoria non quidem extet (quia nescitur, quo anno determinato coeperit) extet tamen memoria de ejus contrario, quæ extante juxta *cit. c. 1.* non datur immemorialitas. Et ita jam pridem censuit Facultas nostra Juridica Ingolstadiensis in causa decimarum à quodam Monasterio per 150. & amplius annos possessarum, teste *Canil. de Decim. c. 9. n. 19.* certumque esse ait *Wesfenbec. consil. 14. n. 26.* dato initio immemorialem possessionem excludi.

Hinc non valet, si dicas: etiam si ⁴⁵³ constet, quòd possessio, quæ nunc est penes Monasterium, ante 80. aut 90. annos fuerit adhuc penes Parochum, fieri tamen potest, ut non constet, quo anno determinato illam amiserit Parochus, & acquisierit Monasterium. In tali autem casu jam non extat memoria coeptæ à Monasterio possessionis; erit igitur immemorialis, cum immemorialis possessio sit, *cujus non extat memoria.* Hæc, inquam, non valent. I. Quia *cit. l. 2. §. 8. Labeo ait, cum* *quaritur, an memoria extet super facto opere* (aut super habita possessione) *non diem non Consulem ad liquidum exquirendum, sed sufficere, si quis sciat factum, hoc est, si factum esse non ambigitur.* Igitur ad hoc, ut extet memoria, & consequenter ut excludatur tempus immemoriale, non requiritur notitia diei seu certi temporis, quo unus amiserit, alter acquisierit possessionem,

nem, sed sufficit, si factum esse non ambigitur, quod ille habuerit aliquando possessionem, alter non habuerit. II. Quia etsi non constet determinatè, quo anno cœpta sit possessio à Monasterio, constat tamen, quod ante annos v. g. 100. non fuerit penes Monasterium, sed penes Parochiam, ergo Monasterij possessio non est immemorialis; talis enim non est juxta *cit. c. 1. de præscript. in 6.* si de ejus contrario existit memoria; atqui hæc memoria in dato casu existit. III. Ex facta replica sequeretur, possessionem & præscriptionem fore immemorialem, si constat quidem, quod Parochus adhuc anno 90. prioris seculi fuerit in possessione, in qua nunc est Monasterium, nescitur verò, quo determinatè anno illam Monasterium acquisierit: quia in tali casu, ut volunt adversarij, non extat memoria cœptæ possessionis, quod juxta ipsos sufficit ad hoc, ut sit immemorialis. Sequelam autem nec ipsimet, ut existimo, admittent. Quando igitur DD. apud Balbum *p. 2. tertia prin. q. 6. n. 24.* Mynsing. *cent. 1. obser. 30.* & Covarr. *in Reg. Possessor relect. 2. §. 3. n. 7.* asserit, immemorialem possessionem tunc demum probari, quando probatur, initij non extare memoriam, id juxta alleg. Jura non ita intelligendum est, quali sufficiat, si non constat de certo tempore inchoatæ à novo possessore possessionis; sed sensus est, quod non debeat constare de

anteriore alterius possessione: si enim constat, quod alius possederit v. g. ante annos 150. jam constat, quod secundus cœperit possidere, & sic nequit dicere, quod initij possessionis suæ memoria non extet, quia extat memoria, quod alius possessionem habuerit, & sic ipse secundus possessor possessionem inchoavit, tametsi non constet, quo determinatè anno id contigerit. Hæc enim certi temporis designatio ad probandam rei vel possessionis memoriam non requiritur, sed sufficit, si constat aliquid esse factum, seu cœptam esse possessionem, uti habetur *cit. l. 2. §. 8. ff. de aqua & ag. plu. arc.* Illud libenter concedo, & à pierisque tradi non ignoro, tempus immemoriale satis probari, quando testes deponunt, quod nunquam viderint aut audiverint aliter contigisse &c. tametsi deponere nequeant, quod intra 100. pluresve annos contrarium non contigerit; modo de contrario nec ipsis nec aliunde constet: quia sic verum jam est, quod de contrario non extet memoria. Et hoc duntaxat voluerunt Cravetta aliique, quos *n. 451.* retuli. Quamquam, dum dicunt, tantum 100. annos aut pauciores requiri, valdè improprie loquuntur. Id enim absolutè verum non est, quia si constaret, tot duntaxat esse, illi non sufficerent. Sed solum procedit negativè, dum videlicet necesse non est positivè probari, quod
sunt

sunt plures quam centum, sed sufficit, si de contrario non constat: de hoc verò si constaret, præscriptio immemorialis non foret, ut constat ex *cit. c. 1. de Præscript. in 6. l. 28. ff. de Probat. l. 2. §. 8. ff. de aqua & ag. plu. arc.* Hinc nemo est, qui dicat, quòd præscriptio immemorialis detur, quando constat, quòd possessio infra 100. cœpta fuerit.

Alterum dubium de præscriptione immemoriali est, quomodo probanda sit.

454 Assert. VIII. Ut præscriptio immemorialis legitimè probetur, testes deponere debent I. Quòd sit communis opinio, de contrario usu non extare memoriam. II. Quòd ita semper viderint, & audiverint à suis majoribus. III. Quòd nunquam fuerit observatum contrarium. Ita post Gloss. *in c. 1. de Præscr. Panor. Alexandr. Specul. Aretin. Oldrad. Balb. Corn. ac aliorum communem Covarr. l. c. n. 7. Molina l. c. Mynsing. cent. 1. observ. 30. Barbof. in cit. c. 1.* Addunt plerique, debere testes saltem esse 54. ann. & testificari de 40. annis. Verùm, ut advertit Molina *l. c. n. 4.* sufficit, ipsos esse 48. aut 50. annorum: etsi enim testis debeat esse pubes tempore, quo deponit, non tamen necesse est, ut fuerit pubes eo tempore, de quo deponit; nisi in aliquo casu speciali Jura pubertatem exigant, ut pro testamentis. Quòd si testes, aliqui deponant, se nunquam vidisse contrarium; alij verò

asserant, se vidisse, & sic memoriam cœptæ possessionis extare, magis his creditur, quàm illis: quia magis creditur duobus testibus affirmantibus, quàm mille negantibus, juxta communem DD. apud Gabriel. *l. 1. tit. de Testib. concl. 4.* nisi, qui negant, probent, se scire, non esse verum, quod adversarij affirmant.

Si porro quæras, an ad probandam memoriam sufficiat scriptura, affirmo cum Joan. Andr. *in c. 1. de Præscript. in 6. Franc. ibid. n. 15. Balb. l. c. n. 25. Covarr. l. c. n. 8. Cravett. de antiquit. Tempor. p. 4. §. Materia n. 40. Alexand. l. 4. consil. 75. Panorm. in c. cum nobis de Præscript. Wesenbec. consil. 12. n. 36. Canif. l. c. Emman. Gonzal. in c. 14. de Præscript. n. 8.* ac alijs. Ratio est: quia juxta *cit. l. 2. §. 8.* memoria rei legitimè probatur per testes de auditu alieno. Ergo etiam probatur per instrumentum, utpote quod à Jure æquiparatur testibus etiam de proprio auditu deponentibus *l. 15. C. de Fid. instr. cum memoria rei non tantum in mentibus hominum resideat, sed etiam in scripto, quod memoriæ conservandæ causâ confici solet. l. 10. l. 13. & fin. C. de Proxim. sacri scrutin.* Et juxta *cit. l. 2. §. 8.* ad probandam rei memoriam sufficit, *si quis sciat factum, hoc est, si factum esse non ambigitur.* Atqui si ex scriptura authentica constat, aliquid factum esse, jam non ambigitur esse factum, sed scitur esse factum.

Assert.

455 Affert. IX. Quando dubium est, ad cuius Parochiæ limites prædium pertineat, potest una earum, inter quas dubitatur, contra alteram decimas ex illo præscribere tempore ordinario, seu 10. annis. Ita post Innoc. Host. Panor. ac alios Covarr. *l. c. n. 8. §. quinto.* Suar. *c. 22. n. 8.* Laym. *l. c. n. 7. §. Porro Pirrhing. h. t. n. 117.* Leuren. *l. c. g. 479. n. 5.* Ratio patet: quia in tali casu Jus commune non resistit præscribenti, cum sit dubium pro utraque Ecclesia, & uni non magis faveat, quam alteri.

456 Affert. X. Ad præscribendas decimas contra Ecclesiam, cui tantum ex privilegio vel præscriptione competunt, sufficiunt 40. anni, vel 60. si qua sexagenariæ præscriptionis privilegio munita sit, uti munita sunt Monasteria Ordinis S. Benedicti & Mendicantium. Ita post Gloss. in *c. 1. de Præscript. in 6.* Butr. Anchar. Balb. ac alios, Barbof. *l. c. n. 56.* ubi varias Rotæ decisiones affert, Engel *h. t. §. 2. n. 2.* Leuren *l. c. n. 6.* & patet ex *cit. c. 1.* Patet quoque ratio: quia in tali casu Jus commune, uti uni Ecclesiæ non assistit, ita alteri præscribenti non resistit. Excipitur casus *n. 448.* allatus: etsi enim sit quoddam privilegium, quando v.g.

Monasterio incorporantur una vel plures Parochiæ, verè tamen per unionem Monasterium fit Parochus proprius & ordinarius: unde sicut contra priorem Parochum non processisset præscriptio, nisi 40. ann. cum titulo, & sine hoc tempore immemorali, ita nec contra Monasterium post unionem procedit.

Affert. XI. Ad præscribendas decimas contra privatum Clericum, cui decimæ Jure communi seu ratione Beneficij non debentur, opus duntaxat est tempore ordinum titulo, videlicet 10. inter presentes, 20. inter absentes, sine titulo annis 30. Ita cum communi Engel & Leuren *l. c.* Ratio patet ex dictis: quia in tali casu Jus commune Clerico non assistit, possidetque is decimas velut bonum patrimoniale. At quoad patrimonialia Clerici contra Clericos non habent privilegium. Assertio ejusque ratio à fortiori procedit de præscriptione contra laicum. An verò & quo tempore laicus contra laicum decimas præscribere possit, dicemus *cap. seq. à n. 485.* Utrum præscriptio decimarum se extendat ad novalia, diximus *n. 386. & seqq. 402. 406. & 419.*

CAPUT III.

De Decimatoribus Laicis.

QUÆ-